Ir a la versión castellana
.doc .htm .pdf

Versió catalana
.htm .doc

JESÚS I ELS HISTORIADORS

Els meus comentaris al capítol "*Jesús*" de
EL DEVENIR DE UNA ILUSIÓN d'Alfredo Fierro (II)

La resposta d'Alfredo Fierro
al meu anterior comentari

Apreciado Alfredo:

Continuo fent viatges de Tarragona a Barcelona i et segueixo llegint al ritme de RENFE: velocitat reduïda i parades freqüents.

Acerca de Jesús no hay noticia alguna de cronista o escritores no cristianos.

Si no m'equivoco en aquest capítol sobre "Jesús" d'EL DEVENIR DE UNA ILUSIÓN, no et refereixes a Flavi Josep ni a tot el debat sobre el famós "*Testimonium flavianum*".

Veig que no et repeteixes, ja que sobre Flavi Josep ja vas deixar ben apuntat el teu posicionament a HIJAS DE EVA. Una d'aquestes "*hijas*", recreada per tu i batejada com a Porcia, és la de l'evangeli de Mateu 27, 19: la dona de Pilat.

Mentre Pilat era assegut al tribunal,
la seva dona li féu arribar aquest missatge:
Desentén-te del cas d'aquest just.
Avui, en somnis, he patit molt per causa d'ell.
Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος
ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα·
μηδὲν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ·
πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.

Pel que he vist a Wikipedia, la tradició cristiana de l'Orient la reconeix com a Clàudia Pròcula i, més generosa que tu, no només l'ha batejada sinó que també l'ha santificada (l'Església ortodoxa oriental la celebra el 27 d'octubre i l'Església ortodoxa d'Etiòpia la celebra -millor dit, els celebren a ella i al seu espòs- el 19 de juny).

La teva imaginació pot molt bé ajustar-se a la realitat: Porcia va poder acabar la seva vida a Roma i allà conèixer i tenir alguna trobada amb Flavi Josep i haver deixat escrit:

Está escribiendo Josefo una historia sobre las guerras judaicas y también un tratado sobre las costumbres ancestrales de su pueblo. Me ha dado a conocer algunas páginas de lo que lleva escrito. En ellas quiere quedar bien con todos: con judíos y con romanos. Se llama a sí mismo historiador, no por narrar historias de leyenda, sino por relatar, así pretende, lo que ocurrió realmente.

Hemos conversado acerca de antigüedades judías que él no conoció; y le he referido algunos hechos, de los que tampoco tenía noticia, como el caso del mago galileo. Dice no haber encontrado fuente fiable acera de

> él. Me informa de un suceso parecido en la misma época de Poncio, quien sin embargo, no intervino: la ejecución de otro profeta, de nombre Juan, que lavaba a sus discípulos en aguas del Jordán. Pero del galileo asegura no haber rastro fidedigno.
>
> Me hace notar que su caso ni siquiera está documentado en los informes que Poncio remitía puntualmente a Tiberio. En su orgullo de oriental culto y erudito, no concede Josefo el menor crédito a lo que le relato. Le resulta por completo increíble; y me dice, entre arrogante y respetuoso, falsamente modesto, que no podrá escribir ni una línea de lo que yo guardo muy claro en mi memoria. "*Soy un historiador veraz, trabajo con documentos -dice solemnemente y afectado-. Quiero presentar el fruto de mis indagaciones para que el tiempo no borre la memoria de lo que sucedió. Escribo para la posterioridad; y aspiro a dejar una obra para siempre, que no pueda refutarse*". Le preocupa la verdad de los hechos contrastables en los archivos.
>
> Hijas de Eva
> (pàg.194)

I a la part ja no imaginativa del teu llibre ho deixes prou clar:

> Las imaginarias conversaciones [de Porcia] con Flavio Josefo cumplen la función de resaltar que ni él, ni algún historiador o testigo de la época, tampoco el judío contemporáneo Filón de Alejandría, aluden jamás a Jesús en ninguno de sus escritos.
>
> (pàg. 268)

Ja et vaig manifestar, al seu dia, el meu acord total en aquest punt, encara que ens desmarquem de l'opinió generalitzada d'autors cristians, com ara John P. Meier i John D. Crossan i, no menys, de Antonio Piñero i de Fernando Bermejo, del qual m'has parlat alguna vegada.

Veig que en aquest article sobre Bermejo surt citat Josep Montserrat, com a coeditor d'*El maniqueísmo. Textos y fuentes* (2008). Ja fa anys vaig quedar molt estranyat de la seva afirmació que certament ("*como a cosa absolutamente segura*") es guardaria als arxius imperials de Roma la notícia de l'execució de Jesús.

> Podemos considerar como cosa absolutamente segura que la administración central del imperio recibió una información, por escueta que fuera, acerca del proceso y ajusticiamiento por sedición del judío Jesús de Nazaret. Sucesivas informaciones procedentes de Siria permitieron identificar a este crucificado con el "*Cristo*" de una nueva secta judía activa en Antioquía, y éste fue el nombre con que en lo sucesivo se le designó.
>
> *El desafío cristiano.*
> *Las razones del perseguidor*
> *Pàg. 140*

Potser Flavi Josep no va mirar prou bé els arxius…

És possible que tampoc no s'aguanti la segona part d'aquest paràgraf: la paraula "*cristians*", a Ac 11, 26, no té res a veure amb Jesús. Aquesta és la tesi d'Étienne Nodet, un dominic prou conegut de l'EBAF (*École Biblique et Archéologique Française*) de Jerusalem, mort el febrer de 2024 a Jerusalem.

EL NOM "*CRISTIANS*", EN EL SEU ORIGEN,
¿TÉ A VEURE AMB JESÚS DE NATZARET?

Com que ningú no és perfecte en aquest món, sembla que aquest frare dominic, traductor de LES ANTIQUITÉS JUIVES (contextualitzant-les, explicant-les i anotant-les), admetia l'autenticitat del "*Testimonium flavianum*", segons una recensió apareguda a PERSÉE.

> D'une enquête minutieuse, l'auteur conclut à leur aquthenticité: les notices sont bien issues de la main de Josèphe. La notice sur Jésus n'a pas été retouchée par une main chrétienne. C'est plutôt l'inverse qui est vrai: Josèphe l'élabore à partir d'informations fournies par des chrétiens.

Potser, al final, Flavi Josep va fer més cas a alguns cristians, també trobats a Roma, que a la teva Porcia…

Per mi, l'argument de més pes és el silenci sobre aquest "*Testimonium*" de Flavi Josep en els autors cristians dels primers segles fins que fa la seva aparició a escena Eusebi de Cesarea. Autors que coneixen l'obra de Flavi Josep i que la citen mai no fan menció d'aquest fragment. ¿No hauria anat bé a Justí en el seu *Diàleg amb Trifó*? La "*ignorància*" d'Orígenes també protegeix amb un vel aquest "*testimoni*".

Per mi, Orígenes em podria dir el mateix que em va dir el llibreter de la llibreria *Claret* de Barcelona: "*Si jo no el conec, és que no existeix*".

> Li havia preguntat per si existia en català una versió del *Document Q* a l'estil del que publicà EDICIONES SÍGUEME. La seva resposta va ser ràpida: "*Si jo no ho conec és que no existeix*".
>
> Fiant-me en aquesta resposta em vaig atrevir a anunciar la primera aparició en català del *Document Q*. Naturalment, a la meva pàgina web.

Per si algú no ha llegit la carta anterior, podeu mirar

LA "*IGNORÀNCIA*" D'ORÍGENES
¿PROVES DE NO-EXISTÈNCIA?

El suposat "*Jesús de Natzaret*" és un personatge que no ha deixat cap rastre entre els historiadors del seu temps, cosa que van poder assolir altres personatges del seu temps històric i de la seva zona geogràfica com un Joan Baptista.

El silenci, durant més de tres segles, sobre aquest *Jesús* de Flavi Josep és acceptat per John P. Meier:

> El tono neutro, ambiguo o tal vez despectivo del *Testimonium* es probablemente la razón de que los escritores cristianos de la antigüedad (especialmente los apologetas del siglo II) pasaran en silencio sobre él; de que Orígenes se quejase de que Josefo no creía que Jesús era el Cristo, y de que algún interpolador (acaso algunos) en las postrimerías del siglo III añadiese afirmaciones cristianas (p. 91).

Una explicació que fa somriure Earl Doherty:

> John Meier (A MARGINAL JEW, p.79) ofrece una explicación cuestionable para el silencio generalizado sobre el *Testimonium* antes de Eusebio. El argumento de Meier es que los Padres cristianos habrían reconocido que Josefo no

> aceptaba a Jesús como Mesías e Hijo de Dios, ni creía que hubiera resucitado de entre los muertos. El *Testimonium* atestiguaba la incredulidad de Josefo y, por tanto, fue evitado... No parece que el silencio sobre el *Testimonium* por parte de todos los apologistas anteriores a Eusebio pueda explicarse de esta manera.

Però com que no és qüestió d'anar-me repetint, els que vulguin poden anar a

HA ESTAT JESÚS DE NAZARET
UN "*OBJECTE*" DELS HISTORIADORS?
EL TESTIMONIUM FLAVIANUM

Deixa'm seguir amb "*la meva lupa*". D'una banda:

> Con alta probabilidad, rayana en la certeza, puede afirmarse que hubo un Jesús: que el personaje de los evangelios existió realmente, predicó y enseñó como maestro y acabó su vida crucificado.

D'altra banda:

> La tarea de escribir una "*vida de Jesús*" está condenada al fracaso.

Com passar d'aquest "*fracaso*" a l'"*alta probabilidad, rayana en la certeza*"?
Em sembla que no acceptes la "*salida fideísta*", que proposaria Nicolas Berdiaeff:

> …la realidad de Jesucristo solo puede ser demostrada por la fe de la comunidad cristiana y que fuera de esta fe no se hace más que revestir la forma de una realidad histórica tan tenue que se nos escapa.

I que acabas acceptant que

> El saldo de la investigación a día de hoy es que no hay acceso fiable al Jesús real de la historia, el que seguramente vivió, predicó, y fue crucificado.

Però ¿com passes de la "*probabilidad*" (encara que sigui "*alta*") al "*seguramente*"?
És per l'afirmació neotestamentària que va morir crucificat?

> En los evangelios hay noticias que, justo por contrariar lo que demandarían la leyenda y la expectativa mesiánica, pueden considerarse sólidas, ante todo, la de que murió crucificado. Se sabe que existió porque consta cómo ha muerto.

Però aquest paràgraf el podem deixar per un proper comentari.
Mentrestant, amb tota cordialitat.
Miquel